

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 131

Ocak 2025

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ömer Göktaş

Web Teknik Destek: Burak Sarı, Kadir Ahıska

Ses Teknik Destek: Rıdvan Çırpan, Damla Güler

Görsel Destek: Pınar Yavuz, Yelda Erdoğan

Sosyal Medya Sorumlusu: Damla Güler, Gülcan Altun, Ömer Göktaş

Yayımlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Sığılacak Liman.....	5
Son Sözü Biz Söyleyeceğiz.....	8
Evlat Edinebilir miyiz?	10
İstihdamın “Normali”	13
Erişilebilir Şehirler İçin Görme Engellilerin Fiziksel Erişilebilirliğine Bir Bakış.....	15
Kör Körüne Dügüm.....	26
Akıllı ve Erişilebilir Poşet Taşıma Makinesi İcat Edildi	30
AnythingLLM: Yerel ve Açık Kaynaklı Bir Yapay Zeka Platformu	34
Bilgisayar Üzerinde Youtube’a Video Yükleme	38

Editörden

"Karlara düşer, düşer düşer yazarız.

Hep erişilebilirliği hep eşitliği ararız..."

Yeni bir yıl, döngüsel yaşanılıyor olsa da çoktan vedalaşmış bir ocak ayıyla yeni bir buluşmanın kucağında pırıltılı bir sayıyla yeniden karşınızdayız. Haydi, yolculuğa başlayalım.

Sıcak bir kahve veya çayınızı alıp bir kenarlarda miskinlik yaparken size eşlik etmeye can atıyoruz.

Şeyma Büyükurvay Şatay yeni yılı karşılarken düşüncelerinizi gökyüzüne yöneltiyor. Yükselen burcunun arkasında Merkür belirir ve Kutup Yıldızı'nın kuyruğunda armut şekli olursa ne olur? Bilmiyoruz... Şeyma da bilmiyor. Ama 2025 yılı için yaptığı kehaneti açıkladıktan sonra "insanın gerçekler ve yaşamla baş ederken sığınma limanı arayışı olarak" gördüğü konuyu anlatıyor.

Sığınacak Liman - Yazar: Şeyma Büyükurvay Şatay

Derginin yayınlanmasına birkaç gün kalmasına rağmen yazısını bir türlü teslim etmeyen editörümüz Burak Sarı'nın global çapta engellilik alanında çığır açacak bir yazı yollayacağını veya kuantum teorisi ile engellilik arasında bağlantı kuran sıra dışı bir tez üzerinde çalıştığını düşünüyorduk. [Gülümseme} Kabul ediyoruz; yeni yazısı da kıyırık bir yazı değil; hatta birçoğumuzun düşüncelerini güzelce yansıtmış. Eh, belki de sık sık yaşanan gecikmelerin bilmediğimiz bir sebebi vardır. Kim bilir, belki de önümüzdeki ay yazısını ilk yollayan o olur? Kıyamet işte... Her an gelebilir... [Gülümseme}

Son Sözü Biz Söyleyeceğiz – Yazar: Burak Sarı

Sevgi Mart Göcen ise KDK'nin kısa bir süre önce aldığı ve engellilerin evlat edinebilmesinin önünü açacağı tahmin edilen tavsiye kararını yorumluyor.

Evlat Edinebilir miyiz? – Yazar: Sevgi Mart Göcen

Peki, gündelik yaşamda sık sık karşılaştığımız da çoğumuzun aklına gelmeyen kaç "normal" olgu var, dersiniz? Nurşen Korkmaz bu ayki yazısında bunlardan birini irdeliyor ve zihninizin ışıltı saçan köşelerine yapışıp bir süre sizi meşgul edecek sorular soruyor.

İstihdamın "Normali" – Yazar: Nurşen Korkmaz

Kent açık alanlarındaki engellerin tanımlanması ve sınıflandırılması ile erişilebilir şehirlerle ilgili birkaç bilgiye ulaşmak istiyorsanız bu ayki konuk yazarımızı yazısı tam size göre.

Erişilebilir Şehirler İçin Görme Engellilerin Fiziksel Erişilebilirliğine Bir Bakış – Yazar: Ercan Şen

Geçen ayki bol tahinli yazısından sonra pekmez ve çikolatadan devam edilmesini bekleyen şeker severler maalesef ki beklemeye devam edecekler. Gülcan Altun bu ayki yazısında Engelsiz Eğitim'de süregiden makrome derslerinden bahsediyor. İplikler, ilmekler, eğlenceli sohbetler ve duvara asılması planlanan filler... Filin hortumu ile kuyruğunun nasıl ayrılacağına dair bir şeyler yazmış olabilir mi sizce? Eh, cevabını öğrenmek isterseniz buradan buyurun:

Kör Körüne Dügüm – Yazar: Gülcan Altun

"Memuru ve asgari ücretliyi enflasyona ezdirmedik" cümlesiyle yarışabilecek başka bir abuk cümle olmayacağını düşünenlerden misiniz? Öyleyse Murat Kefeli'nin pratikte gerçekten de işlevsel olan çakma icadını anlattığı yazısına bir göz gezdirseniz iyi edersiniz.

Akıllı ve Erişilebilir Poşet Taşıma Makinesi İcat Edildi – Yazar: Murat Kefeli

Teknoloji yazarımız Sarper Arıkan bu ayki yazısında, AnythingLLM adlı yapay zekâyı anlatıyor. Dosyalarınızı çevrimiçi bir ortama yüklemeyen işlemek veya analiz etmek için kullanılan ve belirli kurallar çerçevesinde eğitebileceğiniz AnythingLLM hakkında bilgi almak isterseniz buradan buyurun:

AnythingLLM: Yerel ve Açık Kaynaklı Bir Yapay Zekâ Platformu – Yazar: Sarper Arıkan

"Bir arkadaşına bakıp çıkacağım" diyerek EEEH Dergi toplantısına katılan Ömer Göktaş'ı, dergimizin yeni yazarı olarak toplantıdan ayrılmaya ikna ettiğimizi büyük bir sevinçle haber ediyoruz. Yeni medyayı daha etkili kullanmak istiyorsanız bu yeni serüven çok hoşunuza gidecek.

Bilgisayar Üzerinde Youtube'a Video Yükleme – Yazar: Ömer Göktaş

Yeni bir sayıda ve yeni bir yařta görüşmek dileęiyle!

Editörden Yazarı: Murat Kefeli

Sığınacak Liman

Şeyma Büyükurvay Şatay
seymaurvay@gmail.com

Sayı: 131, Ocak 2025

Masa başına oturduğumda aklıma çok alakasız gibi görünen ama bir yerden da yazıya dönüştürülebilecek bir fikir geldi. Ben her zaman dağınıklıklar üzerinden düşünmeyi, aralarındaki bağlantıları bulmayı ve onlara anlam yüklemeyi çok severim. Bu anlamlar hayat içindeki temaslar, bağlar ve zihnimizdeki anlam bulutlarına benzer sonsuzlukların büyüğü gibi gelir bana. O yüzden de zordur ya insanı anlamak?

Yeni yıl geliyor, hatta siz bu satırları okurken geldi bile. Her yılbaşında astrolojiyle uğraşanlar ortaya yeni yıla dair yeni kehanetler atarlar. Bunlar o kadar çoktur ki, çoğunun gerçeklerle uzaktan yakından ilgisi olmamasına karşın bazıları gerçeklere yakın gibidir. İşte bu yıl da yeni yıl için bir sürü kehanetlerde bulunuldu. Belki bu kadar çok kehanetten gerçeğe temas edenler olur. Olmasa da ortaya atılan kehanetler o kadar soyut ve yuvarlaktır ki, temas etmiş gibi düşünülür. Ben de ortaya bir kehanet atayım: 2025'te engelli haklarına çok büyük darbe vuracak bir gelişme yaşanacak.

Şimdi kehanetler bir yana; ben bu kehanetlerin, insanların peşine düştüğü, hatta kimilerinin hayatlarını kehanetler veya astroloji uğraşının başka çıktıları üzerine anlamlandırıldığı insan hali üzerine konuşacağım. En baştan özetleyim: Bütün bunları kendini güçsüz, çaresiz hisseden insanın gerçekler ve yaşamla baş ederken sığınma limanı arayışı olarak görüyorum. Bana göre astrolojiye inanmak zorluklarla baş etmenin pek de iyi olmayan bir hali. Bana göre kehanetler doğrultusunda plan yapmak ve fallardan umut beklemek kendinden umudu kesmektir. Yaşam az önce saydığım sonsuz ağların içinde -yani belirsizlikler içinde- dengede olmak çabası. Kaygıysa bu sonsuzlukların getirdiği belirsizlik hissiyle baş etme çabası. Fakat kaygı bazen öyle bir haldedir ki, belirsizliklerle baş etme sorumluluğunu insan başka birine veya bir olguya teslim

eder. Mesela iş başvurusundan önce fala baktırmak, iş görüşmesinin olumsuz geçmesini gök cisimlerinin konumuna bağlamak, sevgilisiyle olan ilişkisini burçlarla anlamlandırmaya çalışmak, tanıştığı insanların burcunu ve yükselenini sormadan durmamak, yeni yıl heyecanını kehanetler olmadan hissedememek... Örnekler çok fazla ve hepsi insanın kendi sorumluluğunu almış gibi yapan gerçek dışı öğeler.

Engellilikle ilgili etiketleyici, küçümseyici ve acıyan tutumlar da bir tür sığınmadır. Engelli birini sırf bu özelliğinden ibaret gören, sadece bu özelliğiyle değerlendiren ve bu değerlendirmeyi de toplumdaki yaygın kalıplarla yapan birini düşünüyorum. Engelli biri böyle biriyle sınıf arkadaşı olduğunda arkadaşlık bağı kurmakta çok zorlanır. Çünkü engelli olmayan kişi onu sadece engelliliğine göre değerlendirir; bu onun bir etiketidir ve bu etiket de ona hiç cazip gelmez. Kendisi gibi engelli olmayanlarla arkadaş olmak daha caziptir. Engelli olmayan, arada sırada arkadaşlarıyla halı sahada futbol oynamaya giden ve sporla ilgili resmi hiçbir eğitime, müsabakaya katılmamış, amatörce dahi değil; bir hobi olarak futbol oynayan engelli olmayan biriye kör bir milli futbolcunun başarısını takdir edemez, küçümser. Hatta nasıl olup da gözleri gören kalecilere gol attıklarına akıl sır erdiremez ve kör futbolundaki kalecilerin engelli olmadığına inanamaz. Çünkü “O kör haliyle nasıl olur da kendisinin hobisi olan bir konuyu daha başarılı şekilde yürütür?” şaşkınlığıyla küçümser bir tavidir.

Son bir örneğe öğrencisine acıyan gözlerle bakan öğretmene ait olsun. Beden eğitimi öğretmeni tekerlekli sandalyeli öğrencisinin beden eğitimi derslerinde sınıfta beklemesini ister. Öğrenci daha önce sınıfın bahçede yaptığı etkinliklere dahil olmuştur. Diğerlerine göre çok daha yavaş da olsa koşulara ve voleybol eğitimlerine katılmıştır. Arkadaşları da onu dışarıda bırakmayacak yöntemlere ortaklık etmiştir. Öğrenci bu etkinlikler sırasında çok yorulmaktadır, öte yandan çok da eğlenmekte ve derse katılmaktadır. Öğretmene onun bu kadar yorulmasına göz yummak istememiş, kolu bacağı kendisi gibi çalışmayan birinden bunları beklediği için içi çok acımış ve üzülmüştür.

Aslında birbirinden farklı gibi görünen senaryolar söz konusu gibi. Elbette hepsi de çok tanıdık ve maalesef çok sıradan. Hepsinin ortak özelliği ise kişilerin sahip oldukları bedenlerini, toplumun bu bedenlere sunduğu normallik ve üstünlük yetkisini sığınacak bir liman olarak kullanması. Hepsi kör veya topal olmadıkları için çok memnun. Bu yüzden eşit bir arkadaşlık kurmaktan, içtenlikli bir saygı duymaktan, yaptığı işi gereği eşit şekilde yerine getirmekten uzaklar. Çünkü hiçbiri engellileri kendileriyle eşit görmek istemiyor. Kurdukları bu üstünlük inancı da onların hayatlarındaki başka zorlukları üstlenmelerine yardım ediyor. Kendilerini güçlü hissedecek bir nedene sahip olduklarını düşünüyor ve böylece de toplumun istediği normal görevini yerine getirmiş, farklı davranmak için gereken konfor çizgisinden çıkmamış oluyorlar. Yani faldan veya gök cisimlerinin konumundan kendilerine sığınacak liman yaratmış zihinler gibi kendi yarattıkları, toplumda da karşılığı olan gerçekdışı inançlarına sığınıyorlar.

Sığınmak, kendisi dışında bir yerden desteğe ihtiyaç duymak çok insani ama doğru bilgi ve temasa ulaşmanın çok kolay olduğu günümüzde hala toplumca kabul gören böylesi sığınmalar hiç de anlaşılır, kabul görür değil. Dilerim bu yıl mevcut gidişin aksine daha çok yaşantımızın olduğu bir yıl olur.

Son Sözü Biz Söyleyeceğiz

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı 131, Ocak 2025

“Mussolini çok konuşuyor Taranta -Babu” beynimin içinde Nazım’ın plaklardan günümüze ulaşan hışırtılı ve karizmatik sesi. Beni tanıyanlar güzelim şairimizin 120. doğum gününü unutmadığım için diye düşünecektir haklı olarak. Unutmadım elbet ama bu, dizelerin beynimde çınlamasına neden olan başka bir şey. Bala karıştırılmış zehrin, şirinlikle süslenen nefretin, vıcık vıcık “merhametin” yarattığı kusma hissi. Herkes konuşuyor. Hem de çok konuşuyor. Bilmediği ve üzerine kafa yormadığı şeyler hakkında konuşuyor. Konuştukları, kaderine etki etmeye çalıştıkları ve aşağıladıkları milyonlarca insan... Milyonlar hakkında gücü arkalarına alarak nefret saçıyorlar. Bazen verecek cevap bulamıyorum. Çünkü sağlamcıların dizayn ettiği boktan yaşam koşullarında var olmaya çalışırken profesör ünvanlı bir liberalin, “Engelliler lüks yaşamak zorunda değil” tweetini, engellileri savunma adı altında kendini var etmeye çalışan bir gereksizin, “Sizin hiç engelli çocuğunuz oldu mu?” vurgusuna dayalı iğrenç propagandasını gördüğümde bazen diyecek bir şey gelmiyor aklıma. Varsın eleştiri alayım. Benim derdim koca bir sistemle ve zihnimi, emeğimi onu değiştirmek için kullanıyorum. Laf anlatamayacaklarıma karşı da “Elim sanata düşer usta, dilim küfre”. Çünkü kimseye istenmeyen bir çocuk olmadığımı anlatma mecburiyetim yok. Kimsenin de kimseye istenmeyen insan muamelesi yapmaya hakkı yok. Elinde baston var diye saatlerce taksiler önünden teğet geçtiği için yolda bekleyen engellilerin olduğu bir ülkede kimse, “Taksiye binsinler o zaman. Engellilerin lüks yaşaması gerekmiyor” diyemez. Bütün imtiyazları başınıza çalın.

Bu iğrençlikler ile ucuzluklarla karşılaşmamızın nedeni ÖTV muafiyeti ve bazı hakların elimizden alınmasının gündeme gelmesi... Bir anda herkes engellilik uzmanı ve adalet timsali oldu. Şu derginin tüm sayıları taransın, hepsinde pozitif ayrımcılığa karşı olduğumuzun altını çizmişizdir. Tek talebimiz eşit, erişilebilir ve engelsiz koşullarda yaşama. Kamu olanaklarıyla sefa sürülen hiçbir alan göze batmazken engellilere yönelik çeşitli haklar üzerinden tartışmalar

yürütülüyor. Hem de her zaman ki gibi özneleri dikkate almayarak. Öncelikle şunu belirteyim, özne olsun olmasın hiç kimse benim üzerimden duygu sömürsü yapamaz. Yani, “Anne ve babaları zaten bunlarla yeterince uğraşılıyor, bir de devlet vurmasın” Edebiyatını yapamazsınız. Bu hakkı size kimse vermiyor. İki kişi dünyaya çocuk getirmeye karar vermişse o onları ilgilendiren bir konudur. Kimse çocukları üzerinden veya başkalarının çocukları üzerinden böyle bir edebiyat parçalayamaz. Kimsenin sağlamcı bakış açısı yüzünden kendi zihnimizi meşgul etmek zorunda değiliz. Bu şikâyet durumunu bazı engelli çocuk ebeveynlerinde de görüyorum. Sanki uygun koşulların olmamasının nedeni çocuklar. Kimsenin birbirine bunu yapmaya, çocuklarına böyle bir his yüklemeye hakkı yok. Yeti çeşitliliklerine uygun koşulların yaratılmasından başka çözüm yolu yok. Bu da sürekli birilerinin vicdanına oynamaktan geçmiyor. Biz muhatabımızın karşısında dik durmayı öğrendik. Kimse üzerimizden ağlak politikalar geliştiremez. Bugüne kadar hak yerine aldığımız kırıntıların, bu kırıntıların pozitif ayrımcılık şeklinde zamanı gelince geri almak üzere verilen imtiyazlar olmasının sebeplerinden birisi de bu ezik politikalar. Ne özneler ne de engelli hakları savunuculuğuna soyunduğunu söyleyenler bizim üzerimizden böyle bir politika yürütemez.

Gelelim lüks olayına. Erişilebilir olmayan kaldırımlarda yürümek mi lüks? Hala sesli anonsların, rampaların olmadığı otobüsler, yayalardan başka her şeye ait olan sokaklar mı? Otuz yıldır, “Taksiye binin o zaman” edebiyatı değişmez mi? Çocuktum, “Taksiye binin” deniyordu, 40 yaşındayım hâlâ, “Taksiye binin” deniyor. Hayır canım, sıradan olma hakkımı kullanıyorum ve taksiye binmiyorum. Yaşamın her alanını kendim için erişilebilir yapmanın mücadelesini vermeye devam edeceğim. Yaşanacak her şeyi daha önce belirttik. Pozitif ayrımcılığın içerdiği tehlikenin, merhamet görünümlü nefretin kendini dışa vuracağına altını çizdik. İşte hepsi yaşanıyor. Demek ki gelişmeleri çok da yanlış okumuyoruz. O zaman mücadele tarzımız da bu şekilde gelişmeli. Son sözü biz söylemeliyiz. Yoksa ucuz didişmelerin konu mankeni olmak zorunda kalmaya devam edeceğiz.

Evlat Edinebilir miyiz?

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 131, Ocak 2025

Merhaba dostlar, “Bu ay evlat edinme konusuna bir bakalım” diye düşündüm.

“Elbette herkes çocuk sahibi olmalı. Sakın bunu atlamayın hatta mümkünse minimum üç çocuk yapın” gibi söylemim yok. Ancak belki çocuk sahibi olmak isterken aynı zamanda kimsesiz bir çocuğa yuva olarak bu arzusunu karşılamak isteyen dostlar vardır aramızda. İşte onlar için Kamu Denetçiliği Kurumu’nun temmuz ayında vermiş olduğu bir karar hakkında bilgi vermek istiyorum sizlere. Bu arada karar sizin tabii ama çocuk dünyanın en güzel ve eğlenceli varlığı. Bu notu da buraya düşmek istedim.

Sevgili dostlar, birçok yeti farklı arkadaşımın duymuşumdur, “Keşke evlat edinebilsem. Bir çocuğa umut olabilsen” cümlelerini. Çocuk sahibi olmak veya bir çocuğa yuva olmak, insanın insan olmasından kaynaklanan en temel haklarından birisidir. Zira yaşamak, temiz hava ve içme suyuна sahip olmak, erişilebilir bir dünyada yaşamak vazgeçilmez haklardansa soyun devamlılığını sağlamak da aynıdır. Nitekim Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına Dair Sözleşmede de yeti farklılığı bulunan kişilerin, çocuk sahibi olmakta, medeni hallerine ilişkin karar vermekte özgür oldukları ve bu haklarını kullanmalarına engel durumların taraf devletlerce ortadan kaldırılması gerektiği açıkça düzenlenmiştir.

Peki, bizim ülkemizdeki durum ne? Evlat edinmeye ilişkin mevzuat yani Türk Medeni Kanunu ve Evlat Edinmede Aracılık Hizmetlerine İlişkin Tüzük hükümleri incelendiğinde, evlat edinecek kişilerden istenilen ilk belge, fiziksel, ruhsal ve psikolojik engellerinin bulunmadığına dair rapor. “Bu işin meali ne” dersiniz? Fiziksel veya psikolojik bir engeliniz varsa evlat edinme başvurusunda bulunamazsınız. Çünkü ilk belgeye dair talebi karşılayamamışsınızdır.

Evlat edinme prosedürüne baktığımızda; evlat edinmek isteyen kişi, Çocuk Esirgeme Kurumu’na başvurarak bu isteğini bildirir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nca, aile izlemeye alınır. Ekonomik durum, sosyal çevre, sosyal ağlarla bağlantı; buradaki sosyal ağ, kişinin

akrabaları, arkadaş çevresi ve yakın temasta bulunduğu kişilerdir; yaşadığı çevre, oturduğu ev ve fiziksel koşulları, eşler arasındaki uyum, çocuğun o ev ve aile içerisinde sağlıklı büyüüp gelişmesi için gerekli imkanların olup olmadığı vb. yönleriyle detaylı bir araştırma yapılır. Sonuç olumlu ise çocuk ailenin yanına yerleştirilir ve bir yıl süre ile aile ile birlikte kalır. Bu sürede de yine Bakanlık görevlileri tarafından kontroller gerçekleştirilir. Her şey yolunda giderse bir yılın sonunda süreç tamamlanır ve evlat edinme işlemi gerçekleşir.

Elbette ki ülkemizde bu denetimleri gerçekleştirecek kişilerin büyük bir çoğunluğu, sağlamlık betonu ile kaplanmış kafalardan oluşur. Siz bir şekilde evrak aşamasını atlayıp incelenecek aileler arasına alınsanız da evinizi, ekonomik hayatınızı, sosyal çevrenizi incelemeye gelen görevlilerin ön yargı bariyerini aşmanız, neredeyse imkansızdır. Çünkü yeti farkınız var. Sokağa çıktığınız andan itibaren zaten toplumun ötekileştirme duvarına toslayacaksınız. Sosyal çevre araştırmasında çokbilmiş ve kendini normal adleden sevgili komşularınız kim bilir hangi harika özelliklerinizi anlatacak ya da kendi hatalı parkı yüzünden geçemediğiniz kaç kaldırımdan, kaçırdığınız kaç otobüsten söz edecek? Mevzuat engeli bir yana bir de toplumsal engellerle karşılaşacaksınız. Dolayısıyla Kamu Denetçiliği Kurumu kararına kadar evlat edinme sürecinin, ülkemiz açısından başlı başına ayrımcılık kaynağı olduğu biliniyorken bu karardan sonra bu durum yasal çerçeveye oturtuldu.

Kararda, istenilen belgelerin en başında fiziksel, ruhsal ve psikolojik bir engel bulunmamasına dair belgenin yer almasının, doğrudan ayrımcılık oluşturduğu kanaatine varılmış. Bakanlık tarafından verilen savunma yazısı ise içler acısı. Bakanlık, doğrudan bireyde bulunan yeti farkının evlat edinmeye engel teşkil etmediği; her olayın kendi içinde değerlendirildiğini iddia ediyor. Peki; bakanlık savunmasını hazırlayan sevgili meslektaşım, hiç kimse sana istenilen belgelerin en başında fiziksel engel bulunmaması yönünde bir rapor olduğunu söylemedi mi? En azından kendin açıp bir baksaydın ya, “Bizim mevzuat nasıldı?” diye. Bir de yine aynı savunmada, Tüzükte değişiklik yapmayı planladıklarını söyleyerek aynı maddeyi değişiklik maddesi olarak yazmışlar. Dolayısıyla idarenin kafası pek değişmiş gibi görünmüyor. Yeti farklılığının evlat edinmeye engel olmadığını savunuyorlar. Tabii istenilen belgeleri tamamlayıp başvuru yapmayı başarabilirseniz.

Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kararları tavsiye niteliğinde. Yani idareye diyor ki, "Evlat edinme konusunda istediğin belgeler arasında yer alan Fiziksel, ruhsal ve psikolojik engeli bulunmamaya dair rapor talebin, ayrımcılık yasağını açıkça ihlal ediyor ve bu düzenlemeyi bir ay içerisinde değiştirerek bana bilgi vermelisin". Bir başka deyişle ağır bir yaptırım yok. Ancak olayın ayrımcılık yasağını ihlal ettiğine dair yasal bir dayanak var şu an elimizde. Ülkemiz açısından bakıldığında bu durum da oldukça önemli bir gelişme. Şimdi bakanlığın bir mevzuat değişikliğine gitmesini ve bu konuda istenilen raporda bir değişiklik yapmasını bekliyoruz. Karar Temmuz 2024'te verilmiş. Biz Ocak 2025'e geldik. Henüz olumlu bir düzenleme yok. Ama ben bir hukukçu olarak en azından bu karara dayanarak evlat edinmek isteyen kişilerin, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine bağlı Çocuk Esirgeme Kurumu'na başvurabileceklerini ve söz konusu belge olmadan bu başvurularını yapabileceklerini düşünüyorum. Tabii yeni düzenleme yapılması için becerabilirsek birlik olarak bakanlığa baskı yapmamız gerektiği de kocaman bir gerçeklik olarak önümüzde duruyor.

İstihdamın “Normali”

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 131, Ocak2025

Sevgili okurlar, eminim ki birazdan değineceğim konu çoğunuzun dikkatini çekmiştir. Çalıştığımız kurumları, izlediğiniz filmleri ve hatta okuduğunuz kitapları şöyle bir gözden geçirin; yönetici ve idareci konumundaki kişilerin, patronların, holding yöneticilerinin büyük bir çoğunluğu erkek ve onların sekreterleri kadın. Peki, neden? Hatta şöyle bir detay daha vereyim: Özel kalem müdürleri erkek ama hiyerarşik yapıda alt kademe olarak görülen sekreterler çoğunlukla kadın. Üst düzey yöneticilerin çoğunun erkek olduğu da ayrı bir tartışma konusu tabii. Neden bu yöneticilerin sekreterleri erkek değil? Erkekler neden sekreter olarak tercih edilmiyor? Acaba sekreter olarak çalışmak kadınların mı talebi? Yani kadınlar sekreter olarak çalışmayı çok mu seviyor, seviyorsa neden? Erkekler hiç mi istemiyor bu pozisyonu veya yöneticiler mi erkek sekreterlerle çalışmak istemiyor?

Sekreter olarak çalışan kadınların ortak özellikleri ne? Her kadın bu pozisyonda çalıştırılıyor mu mesela?

Son zamanlarda bu konu radarıma çok fazla takıldı. Uzun boylu, zarif, ince vücutlu, güzel yüzlü, mini etek giymeyi seven, bakımlı kadınlar iş yerlerinde genellikle sekreter olarak çalışıyor. Şişman, makyaj yapmayı sevmeyen kadınlar bu alanlarda yer alamıyor. Diksiyonu düzgün olmayan, tekerlekli sandalye kullanan, kör olan veya çok kısa boylu olan kadınlar da eleniyor. Eğer bu özelliklere sahip bir kadın işe alındıysa veya başka bir şubeden veya şehir dışından atandıysa hemen erkek yöneticilerin kadrajına giriyor. Özellikle kamu sektöründe zorla çalıştırılmıyorlardır ama özel sektörde itiraz etme şansları çok da olmuyordur bence. Zaten iş ilanına çıkıldığında da bu pozisyon için özellikle yaratılmış güzellik normuna uygun kadınlar tercih edildiği belirtiliyor olmalı. Neden peki? Aslında cevabı çok basit. “Sağlamcı” bakış açısı burada da karşımıza çıkıyor. “Normal” olarak tanımlanan kesimin dışında kalan herkes, engelli,

şışman, kısa boylu, diksiyonu diğlerlerine göre farklı olan kadın çalışanlar ve erkekler sekreter olamıyor. Kime göre “normal”?” Tabii ki toplumun “sağlamcı” algısı ve bakış açısına göre. Bu bakış açısı kadınları tek bir kalıba girmeye zorluyor. Kendi kalıplarına uygun görmediğini “eksik, kusurlu, çirkin” olarak niteliyor. Yaratılmış normun dışında kalanlara daha eşitsiz koşullar dayatıyor. Bu durum şekilciliğın ve sağlamcılığın hangi kökten beslendiğine dair yeterince ipucu veriyor.

Tabiri caizse kadınların vitrin gibi değerlendirildiği bu pozisyonlarda engelli, ortalama güzelliğe sahip, şışman, kekeme veya diksiyonu ortalama düzeyde olanların yeri yok. Varsın olmasın, bizim yaşamımızda da “normal” diye bir şey yok.

Erişilebilir Şehirler İçin Görme Engellilerin Fiziksel Erişilebilirliğine Bir Bakış

Ercan Şen

ercsen17@gmail.com

Sayı 131, Ocak 2025

1 Kent Açık Alanlarındaki Engellerin Tanımlanması ve Sınıflandırılması

Çalışmamın başlangıcında kısaca kendimi tanıtmak istiyorum. Ben, yaşadığım il olan Çanakkale'nin görme engelliler için daha erişilebilir bir şehir olmasına yönelik çalışmalarda bulunmuş; yüksek ziraat mühendisi (zooteknist), tarih öğretmeni ve satranç antrenörüyüm. Hukuk ve körlerin bağımsız hareket becerileri konusunda herhangi bir eğitim almadım. Ancak ülkemizde körlere tarafından yeterince önemsenmediğini düşündüğüm bu konuyu, bir körenin bakış açısıyla anlatmaya çalıştım. Konuyla ilgili, başta bahsetmiş olduğum bilim dallarından arkadaşlarım olmak üzere her türlü eleştiri ve yeni fikri mutlulukla karşılarım.

Körlerin mobilitesi, teknolojinin gelişmesiyle beraber artmakta ve kolaylaşmaktadır. Gelişen navigasyon uygulamaları, görüntü tarama sistemleri, teknoloji destekli bastonlar ve görüntülü destek alabileceğimiz uygulamalar (Örneğin: Danış, Be My Eyes, vb.) sayesinde, 50 yıl önce yaşamış bir köre kıyasla çok daha avantajlı durumdayız. Günümüzde, körlere refakatçiye ihtiyaç duymadan merak ettikleri şehirleri gezip görmeleri mümkün. Ancak bu durumu zorlaştıran en önemli etken, şehirlerin fiziksel olarak erişilebilir şekilde tasarlanmamış olmasıdır.

Dört yazılıklı bir seriden oluşacak bu çalışmada; kent açık alanlarında körlere engel oluşturan yapısal problemler anlatılıp sınıflandırılacak; bu engellerin körlere hayatında oluşturduğu sorunlar ifade edilmeye çalışılacak; şehir açık alanlarının erişilebilirliğine dair mevzuatlar incelenmeye çalışılacak ve şehirleri fiziksel açıdan erişilebilir hale getirme yolunda verilecek mücadeleye dair fikirler üretilecektir.

Bu yazıda, körler için fiziksel erişilebilirlik kavramı; körlerin A noktasından B noktasına giderken olabildiğince güvenli ve rahat şekilde hissetmesini sağlayacak düzenlemelerin ilgili kurum ve kuruluşlarca yapılmış olmasını ifade etmektedir.

Körlerin, ilgili kurum ve kuruluşlarca alınmamış önlemler yüzünden bir noktadan başka bir noktaya yürürken yaşadığı birtakım sorunlar bulunmaktadır. Körlerin yürürken karşılaştığı engel türlerini; yatayda (zeminde) engeller, düşmeye karşı önlem alınması gereken yerlerle ilgili sorunlar, düşeydeki (baş hizasındaki) engeller, sesli sinyalizasyon ile ilgili eksiklikler ve toplu ulaşım araçlarındaki erişilebilirlik problemleri şeklinde sınıflıyorum.

Yataydaki engeller ile kastedilen kaldırım ve kaldırımlar arasındaki geçiş güzergahı boyunca genellikle bacaklara çarparak yaralanmalara neden olabilen engellerdir.

Zemin ile kot farkı fazla olacak şekilde tasarlanmış mazgallar körlerin ayaklarını burkmasına neden olabilmektedir. Özellikle tam kaldırım girişinde ve yol zemininden oldukça aşağı olacak şekilde konumlandırılmış mazgallara iniş çıkışlarda ayak burkulmaları yaşanabilmektedir. Mazgal demirlerinin kırık olabilmesi de önemli sorunlardandır. Bu durum ilgili belediyece yeterince ciddiye alınmaya bilmektedir. Sadece tek bir demirinin tek bir tarafı kırılmış bir mazgala doğru açıyla basılırsa bacak mazgaldaki kırık demirin iki yanındaki sağlam iki demir arasına sıkışa bilmektedir. Bu durumu yaşamış biri olarak söylüyorum oldukça acı verici bir deneyim.

Araçlar park etmesin diye genellikle kaldırım kenarına konuşlandırılmış dubalar körler için problem oluşturabilmektedir. Genellikle diyorum çünkü kaldırımın ortasında da çok denk geldim. Bu dubalar ile ilgili sorun çok sayıda olmalarıdır. Körlerin beyaz bastonları ile zemini tararken binlerce dubadan bir dubayı ıskalamaları doğaldır. Bu sorunu yaşamış olduğum şehir olan Çanakkale’de çok gözlemlemekteyim. Neredeyse her kaldırım kenarında yaklaşık 1 metre arayla yerleştirilmiş binlerce duba var. Kişisel gözlemim; Yaşadığım şehirde her bir körün ortalama haftada bir kes bacağına dubaya çarptığıdır. Bu dubaların sayılarının azaltılması gereksiz olanların kaldırılması alınabilecek önlemlerdendir. Duba yerine sabit uzun bir duvar yapılabilir. Bu duvarın takibi de kolay olacaktır. Hatta bu duvar üstüne daha sonraki bölümlerde anlatacağımız sorunlardan biri olan levha elektrik direği gibi kentsel donatı elemanlarının da yerleştirilmesi

mümkündür. Kastedilen duvar yaklaşık 70 santim yüksekliğinde kaldırımın araç yolu kenarı boyunca devam edecek şekilde tasarlanabilir.

İyi tasarlanmamış hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri de (sarı çizgi, kılavuz yol veya kör yolu) zemindeki engeller arasında yer almaktadır. Hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri zaman zaman çarpılabilecek engellere çok yakın yapılabilmektedir. Bunu yaşadığım şehirde çokça gözlemlemekteyim. Hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretlerinin genişliği omuz genişliğinden küçüktür. Bu bakımdan, çarpılabilecek ağaç, tabela ve aydınlatma direkleri gibi materyallerle arasında belirli bir mesafe olmalıdır. Yine, hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretlerinin yukarısına yani insan baş hizasına da birtakım engeller denk gelebilmektedir. Örneğin, budanmamış dallar veya gövdesi yamuk ağaçlar Çanakkale’de çokça bulunmaktadır. Hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri ile ilgili sorunları bizzat belediyenin körlere kurduğu tuzaklar şeklinde yorumlamak mümkündür. Bir körün, ilgili belediyece körlere için tasarlanmış yürüme yüzeyini kullanırken başından veya kolundan darbe alması ironiktir.

Yaya yolları ve kaldırımların tasarım kurallarıyla ilgili yönetmeliğin beşinci bölümünün on beşinci maddesi, “Kaldırımlarda kılavuz yüzey uygulanması halinde, kılavuz yüzeyin her iki yanında ve yön değiştirmelerde (dönüşlerde) uyarıcı yüzeyin etrafında yatayda asgari 60’ar cm’lik genişlikte, düşeyde asgari 220 cm yükseklikte baş kurtarma mesafesine sahip engelsiz yürüme alanı düzenlenir.” şeklindedir.

Sonraki yazılarımda ayrıntılı olarak incelemeyi planladığım yaya yolları ve kaldırımların tasarım kurallarına ilişkin yönetmelikte, kaldırım üzerinde araç yoluna yakın olan tarafa “yaya güvenlik şeridi” ismi verilmektedir. Yaya güvenlik şeridi üstüne ağaçlar, tabelalar, aydınlatma direkleri, bitkiler gibi unsurların yerleştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Yaya güvenlik şeridini, yerden yaklaşık 70 santim yükseklikte ve 50 santim genişlikte, içi toprak dolu bir bölüm olarak tasarlamak mümkündür. Bu şekilde tasarlanırsa, araçların kaldırımını işgal etmesine engel olacaktır. Bunun yanında, üzerine yerleştirilmesi gereken tabela, direk, yeşil bitkiler, ağaçlar gibi unsurlar bu bölümün üstüne denk geleceğinden, körlere için tehlike oluşturmayacaktır. Yine aynı yönetmelikte, “bordür takibi” olarak ifade edilen, hissedilebilir yüzeye bir alternatif olan, zeminde takibi yapılabilecek yapıda bir yüzey olabileceği belirtilmektedir. Bahsettiğimiz tasarım sayesinde, zeminde değil ama yan tarafta körlere bastonla

rahatça takip edebileceği bir yüzey oluşacaktır. Yani, oluşturulan bu yükseltinin kaldırım tarafındaki yüzeyini körler rahatça bastonuyla takip edebilecektir.

Dubaların mutlaka yerleştirilmesi gereken yerlerde, metal veya taş dubaların üzerine yumuşak bir kaplama yaparak can yakmasının önüne geçilmelidir. Yine kişisel gözlemim, Çanakkale şehrinde yaşayan ve baston kullanan körlerin dizlerinin yaklaşık bir karış altında dubaya çarpmaktan kaynaklı ve iyileşmeye fırsat bulamayan yaralarla yaşadığıdır.

Düşmeye karşı önlem alınmamış yerler, yataydaki (zemindeki) engeller arasında sınıflandırılabilir. Ancak ben, düşmeye karşı önlem alınmamış yerlerin ayrı bir sınıf olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bahsettiğim her şey arasında en ciddi yaralanmalara ve ölümlere neden olabilecek engel türleri bunlardır.

Körler, bastonlarıyla zemini tarayarak hareket ederler. Düşmeye karşı önlem alınmamış yerlerde meydana gelen kazaları şu şekilde betimleyebiliriz: Körün bastonu, yürüme alanından bir boşluğa çıkar ve o boşlukta zemine değmeden önce kör adımını boşluğa atar. Bu noktada görme engelli, adımını attığı yerin bir basamak olduğunu düşünmektedir. Zira yürüme alanından bir anda metro rayına, denize veya 2 metre aşağıya düşmek mümkün olmamalıdır. Burada hatalı olan kör denilebilir, ancak herkesin acelesi veya dalgın olduğu anlar olabilir.

Şehirlerde, düşmeye karşı önlem alınmamış yerleri kaldırım kenarındaki boşluklar, yaya yollarındaki basamaklar, önlem alınmamış deniz kenarları (kordonlar), metro rayları ve metro vagon araları olarak sıralayabiliriz.

Kaldırımların, araç yolunun zıt yönündeki kenarları zaman zaman yüksek boşluklar içerebilmektedir. Çanakkale’de bu duruma örnek gösterilebilecek birkaç kaldırım bulunmaktadır. Olası kazalara engel olmak için kaldırımların bu köşesine, zeminle birleşik bariyerler oluşturulmalıdır. Kaldırımlarda ve yaya yollarında basamaklı bölümler olabilmektedir. Genellikle üç metrelik bir yaya yolunda basamak genişliği 1 metre civarında olmaktadır. Yani basamağa denk gelen o 1 metre dışında yükseklik, sakatlığa yol açabilecek büyüklüktedir. Bu tarz durumlarda hem yaya yolunun yüksek noktasına hem de merdivenin iki tarafına bariyer (korkuluk) yapılmalıdır. Tek bir basamak olsa bile buna dikkat edilmesi gerekmektedir. Hem o basamağın tam köşesine basıp bileği burkup düşmek mümkündür, hem de doğrudan basamak sanıp boşluğa basıp dengesiz şekilde düşmek mümkündür

Yaya yolları ve kaldırımların tasarım kurallarına ilişkin yönetmeliğin güvenlik başlıklı dördüncü bölümünün birinci fıkrası şu şekildedir: “Kaldırımın kenarında 50 cm ve üzeri kot farkı bulunması durumunda bu kenarlara asgari 90 cm yükseklikte korkuluk yapılır.” Yine aynı yönetmeliğin merdivenler başlıklı yedinci bölümünün üçüncü fıkrasının A, B ve C bentleri konuyla ilgili incelenebilir.

Düşmeye karşı önlem alınmamış yerler arasında en tehlikeliler metro istasyonlarıdır. Körler metro istasyonlarında raylara veya vagon aralarına düşebilmektedir. Böyle bir kazada yakın zamanda gerçekleşmiş ve bir görme engelli rahmetli olmuştur. Şahsi olarak benim de tanıdığım biri vagon arasına düşmüş, duyarlı ve hızlı bir vatandaş sayesinde son anda kurtulmuştur.

Metro istasyonlarındaki rayların kenarlarının, Eskişehir’deki tramvayda olduğu gibi bariyerlerle kapatılması ve tam metro kapısına denk gelen yerin bariyer kapısına denk gelmesi, konuya ilişkin alınabilecek güvenlik önlemleri arasında en sağlıklısı olacaktır. Bunun yanında vagon aralarının körükle kapatılması gerekmektedir. Metro istasyonlarında ray kenarlarında çoğunlukla uyarıcı yüzey bulunmaktadır ancak bulunmadığı istasyonlar da vardır. Hiçbir şey yapılamıyorsa, uyarıcı yüzeyin bütün ray kenarlarına yerleştirilmesi zorunlu olmalıdır.

Metro istasyonlarında körler için alınacak güvenlik önlemleriyle ilgili mevzuatlar son derece yetersizdir. Engelliler Kanunu’nun erişilebilirlik başlıklı yedinci maddesi bu konuda gözüme çarpan tek mevzuat oldu.

Deniz kenarları (kordonlar), düşmeye karşı önlem alınması gereken yerlerden biridir. Ülkemizde birçok kordonda denize düşmeye engel güvenlik duvarları bulunmaktadır. Ancak, bu güvenlik bariyerlerinin olmadığı noktalar da mevcuttur. Yaşadığım şehir olan Çanakkale’de eski kordon bölgesi bunlara örnektir. Yaklaşık 1 kilometre boyunca devam eden eski kordon, yaklaşık 3 metre yüksekliğe ve 2 metre derinliğe sahiptir. Kordonun denizle birleştiği noktada su içerisinde kayalıklar da bulunmaktadır. Benim bildiğim kadarıyla, üç kör bu bölgeden denize düşmüştür. Bu bölgelerle ilgili alınan güvenlik önlemleri, körler dışındaki halkın da gereksinimidir. Nitekim aynı bölgeden rüzgârda sürüklenen bir bebek arabasının içinde bebekle birlikte düştüğüne dair bir haber okumuştum.

Kordonlarda denize düşmeye engel olacak bir bariyer yapılması gerektiğine dair herhangi bir mevzuata rastlamadım. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan

erişilebilirlik kılavuzunda bu tarz bir ifadeye rastladım, ancak bildiğim kadarıyla bu kılavuz tavsiye niteliğindedir.

Düşeydeki (baş hizasındaki) engeller genellikle körlerin üst bedenine veya başına çarpan engellerdir. Bilindiği üzere, körler bastonlarıyla zemini tarar, ancak baş hizasıyla ilgili bir tarama doğal olarak mümkün değildir. Yani, kaldırım üzerinde baş hizasındaki engeller körler için doğal tuzak niteliğindedir. Düşeydeki engeller arasında yamuk ve budanmamış ağaçlar, alçak konumlandırılmış tabela ve levhalar ve uygun yerlere konumlandırılmamış aydınlatma, tabela ve levha direkleri gösterilebilir.

Ağaçlara özel olarak değinmek gerekir. Kaldırımında ağaç olmaması en uygun olanıdır. Varsa bile, kaldırım ile araç yolu arasında konuşlandırılmış özel bir bölümde olmalıdır. Ancak, ülkemizdeki realite bu şekilde değildir. Ülkemiz kaldırımalarında ormanlardan çok ağaç bulunmaktadır. Benim yaşadığım şehirde de durum budur. Çoğu yamuk ağaçla yakından tanışırım. Uygun yükseklikten budanmamış ağaçların dallarına körler başlarını çarpabilmektedir. Bu bakımdan belediyeler, ağaç bakımlarını düzenli şekilde yapmalıdır.

Daha büyük sorun ise gövdesi yamuk olan ağaçlardır. Zeminde hiçbir engel yokken, körlerin yüzü ve başı aniden ağacın gövdesine çarpabilir. Bu da inanılmaz acı verici bir deneyim olabilir. Ki böyle bir ağaca yakın zamanda Ankara Kızılay da yüksel metro girişine yakın bir noktada çarptım. Bu bakımdan, gövdesi yamuk ağaçlarla ilgili önlem alınması şarttır. Böyle yazınca ağaç düşmanı gibi algılanmak istemem ancak ağacın doğal yaşam alanı kaldırım değil, ormandır. Bu ağaçların 2 metre 20 santimetre yüksekliğinden yere düz bir doğru çizilmesi ve yüksekliği 2 metre 20 santimetre olan zemine her noktasından bileşik çerçeveler ile çevrenmesi uygulanabilecek bir yöntemdir. Bu yöntem kaldırımı daraltacak ancak körlerin ağaca çarpmasını kesin olarak engelleyecektir. Bu şekilde Çerçevenmiş ağaçların kaldırımı daralttığı noktalarda ilgili belediyece kaldırım genişletilebilir. Gerekli ve mümkün olması halinde yamuk ağaçlar yüzünden yeterli kaldırım genişliği sağlanamayan sokakları araç trafiğine kapatmak uygun yöntem olabilir.

Araç trafiğinden arındırılmış, yaya yollarında gövdesi yamuk ağacın 2 metre 20 santimetre yüksekliğinden yere düz bir doğru çizilmeli ve kaldırım üzerinde bu bölüme denk gelecek şekilde, yani ağacın tüm yamukluğunu kapsayacak şekilde, yerden yaklaşık 10 cm yüksekliğinde ve içi

toprak dolu bir alan oluşturulmalıdır. Böylece bu bölgeye körler yaklaşırken bastonla farklılık algılanabilir ve körlerin yön değiştirmesi sağlanabilir. Bu önlem ağaç gövde yamukluğu çok az ise kaldırımlarda da uygulanabilir. Yaşadığım Şehirde bazı ana caddelerde gövde yamukluğu neredeyse tüm kaldırımı kaplamış ağaçlar var. Bu ağaçlardan 3-5 tanesinin art arda sıralanmış olduğu kaldırımlar var. Bu kaldırımdan yürüyüp başını ağaca çarpmamak neredeyse mümkün değil. Bu kaldırıma yaklaşan körler mecburen araç yolundan yürümek zorunda kalıyor. Bu durumda yazımın ilerleyen bölümlerinde anlatacağım diğer erişilebilirlik sorunları ile birleşince körler için ciddi güvenlik problemi oluşturuyor. Bu gibi uç erişilebilirlik sorunlarında körlerin sadece başı değil hayatı tehlikeye giriyor. Böyle durumlarda Yapılması mümkünse ağaçların taşınması yolun araç trafiğine kapatılması uygulanabilir yöntemler arasında gösterilebilir. Alternatif yöntemlerin hiçbirinin işe yaramayacağı koşullarda yani körlerin beden güvenliği ile ağaçların beden güvenli arasında bir tercih yapmak gerektiğinde; körlerin fiziksel erişilebilirliğinin sağlanması için ağaçların kesilmesi düşünülebilir. İlgili belediye bir ağaç kesmeden önce alternatif tüm önerileri bölgedeki kör dernekleriyle beraber değerlendirdiğine emin olmalıdır.

Yeterince yükseğe konuşlandırılmamış tabela ve levhalar, ilgili idarece körlere başını çarpsın diye kurulmuş tuzaklardır. Bunlarla ilgili bir şey yazmak bile gereksizdir, ancak ne yazık ki ülkemizde ve şehirimde bu şekilde konumlandırılmış levha ve tabelalar bulunmaktadır.

Aydınlatma tabela levha direkleri de zaman zaman üst bedene darbe almaya neden olabilmektedir. Bu diğerlerine göre daha nadir yaşanan bir durum olmakla beraber, bu dileklerin sayısı yeterince çok olursa ve kaldırımlarda konumlandırıldıkları alan sabit olmazsa daha sık yaşanabilir. Bu bakımdan, bu direklerin araç yoluyla kaldırımı ayıracak bir bölüm üzerine konumlandırılması en sağlıklı olacaktır. Bu bölümün zemini ve yüksekliği, kaldırım zemini ve yüksekliğinden mutlaka farklı olmalıdır. Bu yapılamıyorsa, bu direkler kaldırımın araç yoluna en yakın noktasına ya da araç yolunun kaldırıma en yakın noktasına konumlandırılabilir. Körlerin çarpmasını engelleyebilecek önlemlerden biri de bu direklerin zeminine bağlantı noktalarını daha geniş olarak tasarlamak olabilir.

Yaya yolları ve kaldırımların tasarım kurallarına ilişkin yönetmelikte, bitkiler, aydınlatma, levha direkleri gibi unsurların, kaldırımın yaya emniyet şeridi olarak ifade edilen ve araç yoluyla kaldırım arasında kalan bölümünde olması gerektiği belirtilmektedir.

Sesli sinyalizasyon, ülkemizde çoğu trafik ışığında bulunmamaktadır. Yaşadığım şehirde yok denecek kadar azdır. Bu da körlerin karşıdan karşıya geçmesini zorlaştırmakta ve kaza riskini artırmaktadır.

Karşıdan karşıya geçmeyi zorlaştıran bir başka durum ise yaya geçidinin iki tarafının birbirine 90° derece ile bakacak şekilde tasarlanmamış olmasıdır. Yaya geçidinin iki tarafı birbirine yamuk olursa, yaya geçidinin bir tarafından karşıya geçmeye başlayan görme engelli, diğer tarafta yolun ortasında kalabilir. Sağa dönüşün serbest olduğu ışıklarda tasarlanmış yaya geçitlerinde bunu sıkça gözlemlemekteyim.

Körler için toplu taşımada en önemli erişilebilirlik sorunu, doğru durakta inmelerini sağlayacak sesli sistemlerin kurulmaması veya çalıştırılmamasıdır. Özellikle şehir içi otobüslerde, bir sonraki durağı söyleyen sesli sistem ya hiç yoktur ya da çalışmamaktadır. Yaşadığım şehir Çanakkale’de de durum bu şekildedir. Körlerin şehir içi ulaşımdan eşit şekilde yararlanabilmesi için bir sonraki durağı söyleyen sesli sistem şarttır. Bunun yanında, durakta gelecek olan hatta ait numarayı gösteren sistemin sesli olması da gereklidir. Çanakkale’de durakların çoğu, gelecek otobüsün numarasını ve kaç durak kaldığını düzenli aralıklarla seslendirmektedir. Toplu ulaşımda “Moovit” uygulaması sayesinde erişilebilirlik problemlerinin bir kısmının üstesinden gelmek mümkün olmaktadır.

Şehir içi ulaşım ile ilgili bir başka sorum, körlerin durakta yalnız beklediği durumlarda durmayan şehir içi araçlarıdır. Bu durumun çözümüne yönelik, şoföre uyarı sinyali gönderecek bir tuşun durağa veya bir uygulamayla görme engellinin telefonuna yerleştirilmesi çözümdür.

Türk Standartları enstitüsünün TS 12576 standardında körler için sesli trafik ışıklarının gerekliliği belirtilmektedir. Şehir içi ulaşım araçlarının bir sonraki durağı seslendirmesi gerekliliğine dair bir mevzuata rastlamadım; umarım ben bulamamışımdır.

Bir başka erişilebilirlik sorunu ise ülkemizde geçiş üstünlüğünün yayada değil, araçta olmasıdır. Yaya geçidinde, güya geçiş üstünlüğü yayaya verilmiştir, ancak gerçekte bu durum böyle gerçekleşmemektedir. Genellikle denetim çok azdır. Yaya geçidi dışında da geçiş üstünlüğünü yayaya vermek ve bu konuda eğitim ve denetleme faaliyetlerini bir arada sürdürmek gereklidir. Avrupa ülkelerinin çoğunda, yaya yola çıktığında araçların yol vermesi zorunludur.

Şehirlerde ailelerin çocuklarını sokağa tek başına çıkaramamasının en önemli nedeninin araçlar olduğunu düşünüyorum.

Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 146. maddesi “Görevli kişi veya ışıklı trafik işareti bulunmayan, ancak başka bir trafik işareti ile belirlenmiş olan yaya ve okul geçitlerine yaklaşan bütün sürücülerin araçlarını yavaşlatmaları, bu geçitlerden geçen veya geçmek üzere bulunun yayalara ilk geçiş hakkını vermeleri ve varsa okul geçidi görevlilerinin verecekleri işaret ve talimata uymaları mecburidir.” şeklindedir yine aynı yönetmeliğin 149. maddesinin b bendi: Gözleri görmeyenlerden;

1. Beyaz baston taşıyan,
2. Kollarında 3 siyah yuvarlak sarı bant bulunan,
3. Bir yayanın veya bir köpeğin yardımı ile yürüyen,

Kişilerin taşıt yolu üzerinde bulunmaları halinde, bütün sürücülerin yavaşlamaları, gerektiğinde durmaları ve yardımcı olmaları mecburidir şeklindedir.

Bir de hiçbir mevzuatta bulunamayacak çünkü hayal etmesi bile zor olan erişilebilirlik problemlerimiz var. Kaldırımın tam ortasında, niye orada olduğunu kimsenin bilmediği duba, yaşadığım şehirde bunlarla bir iki kaldırımda karşılaştım.

Bir başka örnek, kaldırımın sadece araç yolu tarafına rampa yaparak, kaldırım üzerinden otoparka giriş kapısı açmak. Kaldırımda araç yoluna çıktığınızda dair hiçbir emare yok, hiçbir yükseklik farkı, zemin farkı yok, ama aslında belediyenin otoparkının giriş kapısının önünden yani araç yolundan geçiyorsunuz.

Son bir örnek: Araç yolundan zemin farklılığı ve dubalarla ayrılmış yürüme noktasında düzenleme yapıp durağı içeri çekip, dubaları içeri çekip, zemini aynı bırakmak. Bu durumda görme engelli, yürüdüğü zemin kaynaklı bulunduğu yerin kaldırım olduğunu zanneder; ben de öyle sanmıştım, bastonumun üstünden belediye otobüsü geçmeden hemen önce.

Sonraki yazımda şehirlerin açık alanlarının erişilebilir hale getirilmesinin körler için neden gerekli olduğunu kapsamlı bir şekilde anlatmaya çalışacağım. Sonraki sayıda görüşmek üzere, hoşça kalın.

KAYNAKÇA

- 1- Şahin, H., & Çiftiyıldız, K. (2024). Engelsiz Kent Tasarımlarının Mevzuat Bakımından Değerlendirilmesi. Şura Akademi(5), 37-50. https://suraakademi.org.tr/wp-content/uploads/2024/02/3-Doc.-Dr.-Hayrettin-SAHIN_Doc.-Dr.-Kemal-CIFTYILDIZ.pdf
- 2- Durmuş, M. (2024). Erişilebilirlikte Sivil Toplum Kuruluşları ve Belediye İş birliğinin Önemi. Şura Akademi(5), 89-97. <https://suraakademi.org.tr/wp-content/uploads/2024/02/7-Dr.-Ogr.-Uyesi-Merve-DURMUS.pdf>
- 3- Bozkurt Özyalçın, Y. (2024). Avrupa Erişilebilir Şehir Ödülü Alan Şehirlerin Eylem ve Politikaları Örnekliğinde Kapsamlı ve Erişilebilir Şehir Modelleri: Kocaeli İçin Öneriler. Şura Akademi(5), 99-116. <https://suraakademi.org.tr/wp-content/uploads/2024/02/8-Dr.-Ogr.-Uyesi-Yasemin-BOZKURT-OZYALCIN.pdf>
- 4- Resmi Gazete. (2023, 7 Kasım) Yaya Yolları ve Kaldırımların Tasarım Kuralları Hakkında Yönetmelik. Resmi Gazete (Sayı: 32362). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/11/20231107-1.htm>
- 5- Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete. (2005). *Engelliler Hakkında Kanun (Kanun No: 5378)*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5378.pdf>
- 6- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2021). *Erişilebilirlik Kılavuzu 2021*. Erişim adresi: https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8182&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- 7- Resmi Gazete. (2013, 20 Temmuz). ERİŞİLEBİLİRLİK İZLEME VE DENETLEME YÖNETMELİĞİ *Resmî Gazete (Sayı: 28713)*. Erişim adresi: https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf
- 8- <https://intweb.tse.org.tr/standard/standard/Standard.aspx?081118051115108051104119110104055047105102120088111043113104073098112067083103084057088117086054>

- 9- <https://intweb.tse.org.tr/standard/standard/Standard.aspx?081118051115108051104119110104055047105102120088111043113104073082111082056049117057067057112066>
- 10- <https://intweb.tse.org.tr/standard/standard/Standard.aspx?081118051115108051104119110104055047105102120088111043113104073097107103081101066102086100073109>
- 11- <https://evrimagaci.org/soru/yurumek-ne-kadar-faydali-gunde-ne-kadar-yurunmeli-18397>
- 12- <https://www.engelsizerisim.com/yazi/erisilebilirlik-artik-ertelenemez>
- 13- <https://www.birgun.net/haber/metroda-raylara-dusen-gorme-engelli-yurttas-hayatini-kaybetti-292622>
- 14- Daha kaç kurban gerekli, TURGED,07.09.2024.
<https://www.turged.org.tr/duyurular.php?did=137>
- 15- <https://canakkaleolay.com/haber/kekec-guvenlik-onlemleri-alinsin-20276>.
- 16- Resmi Gazete. (1997, 18 Temmuz).). Karayolları Trafik Yönetmeliği (Sayısı:23053).
Erişim adresi: https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf

Kör Körüne Dügüm

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 131, Ocak 2025

Dikkatinizi çekerim; “körü körüne” değil, “kör körüne” düğüm diye attım başlığı. Tek bir harfin söyleme kattığı anlam farklılığı ne tuhaf. Zira “kör” sözcüğüne yüklenen olumsuz anlam şekillendirmiş ne yazık ki toplumun dil yapısında pek çok deyim. “Körü körüne” veya “kördüğüm” gibi...

Türk Dil Kurumu'nun Atasözleri ve Deyimler sitesinde yaptığım aramada bulduğum sonuca göre "Körü körüne" hakkında şöyle diyor: “Düşünüp taşınmadan, nasıl sonuçlanacağını hesaplamadan, dikkat etmeden”. Bu deyim topluma kazandıran yüce insanlar, görmeyen birinin düşünebilmesine, hesap yapabilmesine ve çok daha önemlisi dikkatli biri olmasına akıl sır erdirememişler her halde.

“Kördüğüm” sözünün anlamı ve açıklaması için ise iki madde var. İlki, “çözülemeyen, ilmeksiz düğüm”. İkincisi ise “çözülmesi hemen hemen imkânsız olan sorun”. Böyle açıklamaları okuyunca kanıksanmış sağlamlıkla ortalıkta gezinen körlere hak veresi geliyor insanın.

“Bu kadın yine ne zırvalıyor? Lafı döndürüp dolaştırıp nereye getirecek?” mi diyorsunuz? Geldim geldim, işte cevabı: “Kördüğüm” deyişinin olumsuz anlamına inat makrome ilmeklerini dans ettiren bir kadından bahsedeceğim size. Belki de toplumun genel yargısına ince bir dokunuşla Instagram sayfasının adını "Kördüğüm" koymuş makrome ustası bir kadın, Burçak Sofuoğlu. Üstelik bu işin artık ticaretini yapan girişimci bir kadın aynı zamanda. Hem de ta Amerikalardan sipariş alan birisi.

Engelsiz Eğitim Projesi için komitedeki arkadaşlardan bu yıl makrome eğitiminin olduğunu duyunca çok heyecanlandım. Benim için Körler Okulu'nda aldığım yaz kursunun en güzel hatıralarındandı makrome dersleri. Şimdi aradan geçen onca yıl sonunda yeniden ilmeklerle oynamak harika olacaktı.

Eğitimi verecek olan kişinin de bir kör olduğunu duyduğumda çok da tereddüt etmedim. Zira bir önceki yıl Elif Ünver Çırpan ile Origamide süper şeyler yapmıştık. Biraz uzunca zamanımızı almıştı ama başarmıştık. Şimdi sadece öğretmenimi önceden tanımıyordum. Tek fark buydu. Bunun tedirginliği vardı biraz, her öğrencide olabileceği gibi.

Kurs başvuruları açıldığında kontenjan dolmasın diye hemencecik adım yazdırdım. Sanal sınıfımızda verilen ilk dersimizde Burçak Öğretmenin de sesinden sezdiğim bir tedirginliği vardı. Çünkü o da bire bir olabilsek her birimize tek tek öğretebileceğinden emindi. Ancak sanal alemde o bize yapmamız gerekeni gösteremiyordu. Çünkü dokunabilme olanağımız yoktu. Ve o da bizim yapıp yapamadığımızı daha iyi anlamak için yaptıklarımıza dokunamadığından birazcık kaygılıydı. Aramızda benim gibi makromeyle az biraz tanış olanlar da vardı. Hiç bilmeyenler de. Hepimizin tek ortak özelliği çok hevesli olmamızdı. Hevesimizde de ısrarcı.

O bize yapmamız gerekeni tek tek anlatıyor. Anlamadığımızda sabırla tekrar tekrar söylüyor. Anladığımı düşünen bizler ise kendi anladığımız şekilde, değişik açılardan tarif ediyoruz anlamayanlara kendi yaptığımızı. Böyle böyle bu yazının hazırlandığı zamana dek yedi dersi geride bıraktık. Yazıya eklenen resimde görünen benim Burçak Öğretmen'in anlatısıyla ördüğüm bir çam ağacı duvar süsü. Örneğin ben makromeyle yabancı olmasam da kök kısmında kullanılan düğüm tekniğini hiç bilmiyordum. Sadece öğretmenimin anlatılarını kayıtlardan tekrar tekrar dinleyerek ve deneyerek ortaya çıkarmayı başardım.

Öğretmenimiz ilk dersimizde bir WhatsApp grubu kuracağını ve bizi oraya ekleyeceğini söyledi. Bu sayede bir sonraki ders için ne yapacağımızı ve hangi malzemeleri hazır etmemiz gerektiğini bize bildiriyor. “Biz çalışkan öğrenciler de hazır ve nazır uslu uslu öğretmenimizi bekliyoruz” Desem de inanmadınız elbette. Hangimiz öğrencilik yaşamadık ki, değil mi ya?

Her ders sırasında veya ders sonrasında yaptığımız örgülerimizin resmini çekip WhatsApp grubu aracılığıyla Burçak Öğretmen’e gönderiyoruz. Gören bir çift göze bir tek bu noktada gereksinim duyuyoruz. “Gerçi bizim işimizi tek göz de görürdü ya!” dermişim. Neyse bu da benim zevzekliğim. Espri yapmak istedim sadece. Gören bir göze ihtiyaç duymamızın gerekçesini yine de açıklayayım. Takdir edersiniz ki bu durum uzak yerlerde olmamızın bir sonucu. Bu noktada Burçak Öğretmenimizin kızı Ceren’i ve adını bilmediğimiz ablasını anmasak olmaz. Çünkü yaptıklarımızın akıbeti hakkında onlar bilgi veriyorlar. Eee, ne de olsa makromeye yabancı değiller Burçak Sofuoğlu kadrosundan.

Körler arasında kulağıma kimi dedikodular çalınıyor. Derneğimizin Engelsiz Eğitimleri veya kimi bazı faaliyetleri hakkında, “kendileri çalıp kendileri oynuyorlar” deniyormuş. Yani katılımcılar hep dernek üyeleriymiş. Miş miş de miş miş... Haberinizi olsun. Erişilebilir Makrome Düğümü Teknikleri Eğitimi sınıfında dernek üyesi olan bir tek ben ve yeni üyelerimizden Elif vardı. Soyadı Gökgöz olan Elif. Bana göre Kelebek Elif. Bu arada sınıf başkanımız bile var. O da yine Kelebek Elif. Hızır gibi yetiyor sağ olsun. Uçuyor maşallah! Diğer dernek üyesi ise son iki derstir asil kayıtlardan biri artık dersi takip etmediği için yedeklerden aramıza katılan Gizem Alakaya. Diğerleri benim ilk defa tanıdığım arkadaşlar. Hepsisi de pek tatlı ve becerikliler. Kim bilir? Belki ders sonunda sanal eğitimimizin bir de sanal sergisini yaparız sizlere.

Neymiş? Toplumun en yetkilisinden en az sözü geçenine kadar, herkes neyi görmeliymiş? Körden Bal gibi de öğretmen olurmuş. Sanal ortamda el sanatları dersi bile verebilirmiş. Boş laf değildir. Uygulamayla sabittir efendim.

Akıllı ve Erişilebilir Poşet Taşıma Makinesi İcat Edildi

Murat Kefeli

m.k@muratkefeli.com.tr

Sayı: 131, Ocak 2025

Aslında akli falan yok.

Kabul ediyorum bir makine de değil.

Ama buna rağmen yazı başlığı gayet makul. Çünkü biz körüz ve olup olmadık şeye "akıllı, erişilebilir" ibaresi eklenerek manasız içerikler okumaya alışkın bir camiyız. [Açık ağızlı gülümseme]

Tamam, aslında geliştirdiğim icadım 1 litrelik tetrapakta satılan sütü 200 cl.lik tetrapaka koyarak piyasaya süren şirketlerin yaptığı işe benziyor. Ne var ki tüm bu yazdıklarım icadımın körcül erişilebilirliğe sahip olmadığı anlamına gelmiyor.

Mevzuya geçmeden önce son bir itirafta daha bulunayım mı? Kim bilir, belki de benden önce icat eden olmuştur ve ben bu gerçeği bilmeden yeni bir şey icat ettiğimi sanmışımdır? [Açık ağızlı gülümseme]

Ezelden beri poşet taşımaktan nefret eden biriyim. Kör olduktan sonra bir elde baston diğer elde poşetle yürümek konusunda ne denli güzel hisler beslediğimi varın siz hayal edin. Ama öyle veya böyle ne kadar planlı hareket edilirse edilsin o poşet taşıma mecburiyeti bir şekilde peydah oluyor.

Kimi zaman market önünden geçerken akla geldiği için alınması gereken şeyler kimi zaman pazar arabasında boş yer kalmayınca elde taşınması gereken poşetler illaki oluyor. Muhtemelen bu konudan muzdarip olan tek insan evladı da ben değilim.

Tabii ki bu mecburi durumlar o poşetleri elde taşımama yol açmıyordu. Ürünleri, birbirine yakın ağırlıklara ayırıp iki poşete tıkıyor ve daha sonra poşetlerin tutma yerlerini birbirine bağlayarak tıpkı bir heybe gibi omzuma vurmaya tercih ediyordum. Bu yöntemin tek kötü yanı yürürken oluşan sallantıdan gevşeyip torbaların yere düşmemesi için düğümü sıkı atmak zorunluluğuydu. O sıkı atılan düğüm nedeniyle de poşetin düğüm yerinden kesilmesi gerekiyordu. Eh, tutma yerinden kesildiği için ikinci kez poşeti kullanamamak da bende doğaya kalleşlik etmiş hissi uyandırıyor.

İşte bahsettiğim icat da bu tür bir kalleşlik hissiyle ezildiğim bir an aklıma geldi. Sonrasında bunu daha önce neden akıl edemediğimeyse hayli bir hayıflandım.

"Poşet taşıma aparatı" olarak adlandırdığım zımbırtı çok basit bir şey. Mantığı kol çantalarının askılarıyla aynı. İki ucunda yaylı kanca olan ve uzunluğu ayarlanabilen kısa bir jütten oluşuyor. Çantada yer kaplamıyor, yaptırması çok basit ve 50-75 TL'ye mâl oluyor.

"Jüt nedir?" dersiniz şu şekilde tarif edeyim: Sırt çantalarının askılarının uzayıp kısılmasını sağlayan ve yaklaşık bir santim genişliğinde olan örgü kayışlara genel olarak jüt deniyor.

Ağırlık çekme kapasitesi daha yüksek olduğu ve daha az yer kapladığı için bir santim genişliğindeki sırt çantası jütleri bu aparat için oldukça uygun. Ama kalın bez veya deriden yapılmış askılarla da üretilebilir. "Yaylı kanca" olarak tanımladığım şeyse kol çantanızın askısını, çantanızın iki yanındaki halkaya geçirmenizi sağlayan açılır kapanır klips.

Çanta ve ayakkabı tamircilerinde bahsettiğim bu iki ürün daima oluyor. Kanca ve jüt dışında ortaya bir de kayışın kısalıp uzamasını sağlayan halkadan taktırabiliyorsanız. Tamirci, on yedi santimlik bir jütü kesiyor, ucuna kancayı geçirip dikeyiyor, halkayı ve diğer kancayı jüte geçirip diğer uca da dikey atıyor. Böylece elinizde en dar hâli on santim, halkayı çekelediğinizdeyse on beş santime uzayan iki ucu kancalı bir kayış elde ediliyor.

Jütü kendi içine sardığınızda beş liralık metal para genişliğine daralıyor ve çantada rahatça taşınabiliyor. Kullanımıysa kolay. Aldığınız ürünleri benzer ağırlıklarda olacak şekilde iki kancaya bölüştürüyorsunuz ve sonra kancaların klipsini açıp poşetlerin tutma yerinden geçiriyorsunuz. Tek bir kancaya rahatlıkla üç dört poşet takılabiliyor ve kancalar yirmi kiloda bile kopma riski olmadan iş görüyor.

Poşetleri kancaya geçirdikten sonra kaldırıp omzunuza vurmanız yeterli oluyor. Elde taşırken insanı yoran ağırlık omuzdayken çok daha rahat taşınıyor. Üstelik torbalar omzunuzda olduğu için baston kullandığınız elinizi değiştirebiliyorsunuz veya boşta kalan elinizle daha hafif birkaç torbayı taşıyabiliyorsunuz. Keza yolunuz uzunsa anlık duraklayıp jütü bir omzunuzdan diğerine aktarmanız da sorun olmuyor. Poşetleri yere bırak idî bastonu diğer ele al idî tekrar poşetleri yüklen idî gibi dertleriniz olmuyor.

Tabii yaptırdığımız kayışı çantanıza tıktırma zorunluluğunuz da yok. Çantanızla aynı veya uyumlu renkteki bir jüt seçerseniz çanta askınızın kancasının takılı olduğu yere de geçirebiliyorsunuz.

Tamircilerde farklı renkte kancalar oluyor. Metal kancalarda gümüş ve altın rengi, plastik kancalarsa siyah, kırmızı ve yeşil renkte oluyor.

Kısacası hayatınızın herhangi bir anında torba taşıyıcı köle olarak çalışmak zorunda kalıyorsanız hayli işinize yarayacağını söyleyebilirim. [Açık ağızlı gülümseme

AnythingLLM: Yerel ve Açık Kaynaklı Bir Yapay Zeka Platformu

Sarper Arıkan

sarperarikan@gmail.com

Sayı: 131, Ocak 2025

Giriş

Yapay zeka teknolojileri, veri gizliliği ve özelleştirme ihtiyacıyla birlikte daha erişilebilir hale gelirken bu teknolojilerden yararlanmak isteyen kullanıcılar için yeni seçenekler sunuluyor. AnythingLLM, yerel çalışma prensibi, açık kaynak yapısı ve güçlü entegrasyon özellikleriyle dikkat çeken bir yapay zeka platformudur. Bu makalede AnythingLLM'in temel özellikleri, RAG (Retrieval-Augmented Generation) ve Fine Tuning gibi önemli kavramlar ve platformun nasıl kullanılacağına dair detaylı bilgiler bulabilirsiniz.

AnythingLLM Nedir?

AnythingLLM, kullanıcıların yapay zeka modellerini kendi sistemlerinde çalıştırarak verilerle etkileşim kurmasını, özelleştirilmiş görev otomasyonu yapmasını ve bilgi analizleri gerçekleştirmesini sağlayan bir platformdur. Tamamen yerel çalışması ve açık kaynaklı olması sayesinde gizlilik ve veri güvenliği ihtiyaçlarına çözüm sunar.

Başlıca Özellikleri:

- Yerel Çalışma: Tüm işlemler kullanıcı bilgisayarında gerçekleştirilir, bu da verilerin tamamen kullanıcı kontrolünde kalmasını sağlar.
- Çoklu Model Desteği: OpenAI, Lama 3.1 ve NVIDIA NeMo gibi modellerle uyumlu çalışır.
- Özelleştirilebilir AI Ajanları: Kullanıcılar, belirli görevler için özel becerilere sahip yapay zeka ajanları oluşturabilir.

Resmi İndirme Linkleri:

[Tüm işletim sistemleri için bu linki ziyaret edebilirsiniz.](#)

RAG ve Fine Tuning: Yapay Zeka Modelleri için İki Farklı Eğitim Yöntemi

RAG (Retrieval-Augmented Generation)

Retrieval-Augmented Generation, doküman bazlı bilgi sağlayan bir yapay zeka eğitim yöntemidir. RAG, eğitim sırasında dış veri kaynaklarından bilgi çekerek dinamik bir şekilde öğrenme sağlar.

Avantajları:

- Dinamik Veri Kullanımı: Yüklenen dokümanlarda yapılan sorgulara göre anında bilgi sağlar.
- Kolay Güncellenebilirlik: Yeni veriler eklenebilir ve hemen kullanılabilir hale gelir.
- Esnek Kullanım: Kısa süreli projeler ve hızlı bilgi ihtiyaçları için idealdir.

Dezavantajları:

- Zaman Alıcı: Her sorguda veri tabanını taradığı için yanıt süreleri daha uzundur.
- Doğruluk Sınırları: Uzun dokümanlarda doğru sonuç verme kabiliyeti sınırlı olabilir.

Fine Tuning

Fine Tuning, bir modeli belirli bir bilgi setiyle eğiterek optimize etme yöntemidir. Model, eğitilen bilgiye göre yeniden yapılandırılır ve bu bilgiyle entegre bir şekilde çalışır.

Avantajları:

- Derin Öğrenme: Model, eğitilen bilgiyi tamamen benimseyerek daha kapsamlı yanıtlar verir.
- Hızlı Cevaplama: Eğitilen bilgiyi model içinde sakladığı için hızlı yanıt sağlar.
- Uzun Vadeli Çözümler: Büyük veri setleri ve detaylı analizler için daha uygundur.

Dezavantajları:

- Kaynak Yoğunluğu: Eğitim süreci daha fazla zaman ve donanım gerektirir.

- Daha Az Esneklik: Yeni bilgilerin entegrasyonu zaman alır ve eğitimin tekrar yapılması gerekebilir.

AnythingLLM Nasıl Kullanılır?

1. Yazılım İndirin:

- İşletim sisteminize uygun versiyonu yukarıdaki bağlantılardan indirin.

2. Kurulum:

- İndirilen dosyayı çalıştırarak yazılımı kurun.

3. Çalışma Alanı Oluşturun:

- İlk açılışta, bir çalışma alanı adlandırarak kullanmak istediğiniz modeli seçin.

4. Doküman Yükleme:

- Eğitim için PDF, Word, Excel veya web içeriği gibi dokümanları platforma yükleyin.

5. Ajanlar Oluşturun:

- Görevlerinizi otomatikleştirmek için özel yapay zeka ajanları tasarlayın.

Kullanım Alanları

1. Eğitim ve Araştırma:

- Akademik makaleleri analiz edebilir, özet çıkarabilir ve öğrencilere yardımcı materyaller oluşturabilirsiniz.

2. İş Süreçlerinin Otomasyonu:

- Verimlilik odaklı çözümlerle iş akışlarını optimize edebilirsiniz.

3. Büyük Veri Analizi:

- Verileri analiz ederek raporlar oluşturabilir ve stratejik kararlar için kullanabilirsiniz.

Sonuç

AnythingLLM, güçlü bir yapay zeka platformu olarak hem bireysel kullanıcılar hem de işletmeler için eşsiz bir çözüm sunar. RAG ve Fine Tuning yöntemlerini desteklemesi, platformun farklı kullanım senaryolarına uygun hale gelmesini sağlar. Veri gizliliğine öncelik veren bu platform özelleştirilebilir yapısıyla kullanıcıların tüm yapay zeka ihtiyaçlarını karşılayabilir.

Yapay zeka teknolojisini yerel ve güvenli bir şekilde kullanmak istiyorsanız AnythingLLM'i denemenizi öneririm. Yukarıdaki bağlantılardan yazılımı indirerek bu güçlü platformun sunduğu sınırsız olanaklardan faydalanabilirsiniz.

Bilgisayar Üzerinde Youtube'a Video Yükleme

Ömer Göktaş

mail@omergoktas.net

Sayı: 131, Ocak 2025

Herkes Merhaba. Youtube kanallarımıza videolar yüklemeyi öğrenelim mi?

Malum devir teknoloji devri ve artık Youtube kanalı olmayan ya da yeni bir Youtube kanalı oluşturmak istemeyen yok gibi. O zaman yaklaşın.

Genellikle beni hep video anlatımlarıyla tanıdınız. Şimdi de yazılı bir anlatım ile sizlerle. Bu yazımda sizlere dilim döndüğünce Bilgisayar üzerinde Youtube'a nasıl video yükleyebileceğinizi anlatacağım. Bu yazıyı okuyan herkesin, eminim gerek kişisel gerek de Yöneticisi olduğu kurumsal bir Youtube kanalı var.

Youtube platformuna yüklenen dosyaların öncelikle video formatında olması gerekiyor. Bununla birlikte yükleme yapılacak bir Youtube kanalınız da olmalı elbette. Eğer kanal oluşturmadıysanız internette küçük bir araştırma yaparak kanal açabilirsiniz.

Şimdi gelelim, "Nasıl video yükleriz?" sorusunun yanıtına. Öncelikle kullandığınız tarayıcıyı açıp, youtube.com Adresine gidin. Google hesabınızın oturumu kapalıysa oturumu açın. Eğer oturumunuz açıksa Youtube'a giriş yaptığınızda karşınıza gelen pencerede aşağı yön tuşuyla dolaştığınızda "Rehber, YouTube Ana Sayfası, TR, Gezinmeyi atla" gibi seçenekler var. Aynı seçeneklerde tap tuşuyla da gezinebilirsiniz.

Sonra sizi Youtube’da arama yapabileceğiniz ve anahtar kelime girebileceğiniz yazma alanı karşılayacak. Arama alanını geçip “Oluştur” düğmesini bulun. “Bunların hiçbirisiyle uğraşamam” dersiniz Youtube’u açınca NVDA veya Jaws Fark etmeksizin “B” harfiyle düğmeler arasında gezinerek “Oluştur” düğmesini bulabilirsiniz. “Oluştur” düğmesine tıkladığınızda karşınıza üç tane seçenek gelir. Bunlar “Video yükle, canlı yayına geç ve yayın oluştur” şeklindedir. Genelde ekran okuyucu video yükleye odaklanır, siz yine de aşağı yukarı yön tuşlarıyla dolaşarak odaklayabilirsiniz.

Bu pencere açılır pencere şeklinde görüntülenir. Video yükleme seçeneğini seçtikten sonra bulunduğunuz pencere tümüyle değişir ve sizi Youtube Studio’ya yönlendirir. Açılan pencere video dosyanızı yükleyeceğiniz bölümdür. Burada gezinerek genel uyarıları okuyabilirsiniz. Sonra NVDA, Jaws fark etmeksizin “B” harfine basarak dosya yükle seçeneğini bulup bilgisayarınızdaki video dosyasını seçtiğiniz anda yükleme işlemi başlar ve odağınız otomatik olarak başlığın olduğu yazma alanına sabitlenir. Yüklediğiniz videonun adı neyse otomatik olarak Youtube’a o eklenir. Eğer başlığı değiştirmek isterseniz buradan değiştirebilirsiniz.

Sonraki yazma alanı ise açıklama ekleyebileceğiniz bir alandır. Bu panelde Videolarınızı daha görünür kılmak için video açıklaması ve etiket ekleme alanları bulunur. Paneli dikkatli incelediğinizde tüm ayrıntılara erişilebilir bir şekilde ulaşabilirsiniz. Yazma alanlarını kapatıp aşağı yön tuşlarıyla giderek oynatma listesine ekleme gibi seçenekleri yapılandırabilirsiniz. Sonrasında “İleri” butonuna tıklayarak ilerleyebilirsiniz. En sonunda kaydetme butonu karşınıza gelecektir. Bu butona tıklayarak videonuzu kaydedebilirsiniz.

Tabii ayrıntılı düşünmek hayat kurtarıcıdır. Kayıt butonuna tıklamadan önce yayınlama seçeneklerinden “herkese açık” seçeneğini işaretlemeyerseniz, “gizli” seçeneği işaretli olduğu için videonuz sadece size kendisini göstermiş olacaktır. Oysa Youtube videolarımızın milyonlara erişmesi için hazırlanmış bir platformdur. Uyarmak bizden, kanalınızı şekillendirmek sizden.

Videolarınızı ister kitlelere ulaşma aracı olarak kullanıp herkese açık yayımlarsınız isterseniz de kişisel arşiv olarak değerlendirip gizli modda yayımlarsınız. Anlatım bizden, değerlendirmek sizden.

Yeni pratik anlatımlarda buluşmak umuduyla.